Zapomniana rocznica

HISTORIA

Wśród wielu zadań mediów, władz państwowych i samorządowych oraz placówek naukowych i kulturalnych szczególne znaczenie ma edukacja historyczna kształtująca patriotyczne postawy obywateli.

Taki cel ma popularyzacja wiedzy o wydarzeniach i datach ważnych dla kraju, poszczególnych regionów i miejscowości. Dla Siedlec i kilku powiatów naszego regionu rok 2020 jest okazją do przypomnienia kilku decyzji związanych z dziejami samorządu terytorialnego. Uwaga władz różnych szczebli i mediów skoncentrowana jest na rocznicy wyborów w dniu 27 maja 1990 roku do władz gmin, a także rocznicy budowy administracji i samorządu terytorialnego po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku i jej zwycięskiej obronie w 1920 roku.

Dla Siedlec i regionu ważne znaczenie ma także 210 rocznica utworzenia w 1810 roku departamentu siedleckiego ze stolicą w Siedlcach. To wówczas prowincjonalne, prywatne miasto stało się ważnym ośrodkiem administracyjnym i sądowym, miejscem tworzenia i stacjonowania wojska polskiego. Jak pisze dr Andrzej Chojnacki to dzięki tej decyzji Siedlce „zostały podniesione do rangi większych i starszych miast Poznania, Lublina i Płocka". Podobny awans spotkał miejscowości wybrane na stolice 9 powiatów departamentu siedleckiego. W latach 1810-1815 w skład departamentu wchodziły powiaty: bialski, garwoliński, łosicki, łukowski, radzyński, siedlecki, węgrowski, włodawski i żelechowski. Warto przypomnieć samorządom tych powiatów oraz miast, które stały się siedzibami władz powiatowych, że to decyzje podjęte w czasach Księstwa Warszawskiego w dużym stopniu zadecydowały o ich dalszych losach i obecnej pozycji. Wybór stolic wielu powiatów i powiatu odbył się kosztem miast królewskich będących stolicami ziem i powiatów dawnej Rzeczypospolitej. Przykładem może być Liw, który utracił pozycję na rzecz prywatnego Węgrowa, gdy ten stał się stolicą nowego powiatu.

Dzięki publikacjom Andrzeja Chojnackiego i Artura Rogalskiego oraz referatom innych autorów prezentowanym podczas konferencji organizowanych przez Archiwum Państwowe w Siedlcach mamy wiele informacji o osobach zasłużonych dla Siedlec i regionu, które tworzyły nową polską administrację Księstwa Warszawskiego. Jej budowa, a także organizacja wojska polskiego rozpoczęły się już na początku maja 1809 roku. Uległy przyspieszeniu po odebraniu Austrii ziem cyrkułu siedleckiego. Utworzony przez zaborcę cyrkuł obejmował północną część ziemi łukowskiej województwa lubelskiego (z Siedlcami), wschodnią część ziemi liwskiej (z Liwem), południowo zachodnią część ziemi drohickiej (z Węgrowem) oraz zachodnią część ziemi mielnickiej (z Łosicami). Oficjalnie został przyłączony do Księstwa Warszawskiego 14 października 1809 roku. Na czele cyrkułu stanął Józef Grzybowski, poseł ziemi liwskiej na Sejm Wielki i organizator na tym terenie władz powstańczych w 1794 roku. Urząd ten pełnił od maja 1809 roku do kwietnia 1810 roku, kiedy to otrzymał nominację na prefekta departamentu siedleckiego. Miejscowa szlachta od pierwszych dni wojny z Austrią udzielała wsparcia zajmujących te tereny oddziałom gen. Aleksandra Rożnieckiego. Już 4 maja do obozu księcia Józefa Poniatowskiego w Karczewie przybyła delegacja szlachty liwskiej „z oświadczeniem gotowości zbrojnego poparcia (...) działań". Dwa dni później generał A. Rożniecki był witany w Siedlcach przez Józef Grzybowskiego i grupę obywateli. Grzybowski stanął na czele utworzonej w mieście Komisji Obywatelskiej. Do jej zadań należało zabezpieczenie kwater oraz żywności i furażu dla armii walczącej z Austriakami. O tych dniach tak pisze w swoim pamiętniku Prot Lelewel „Siedlce(...) zajaśniały blaskiem swobody. Ziemianie z rodzinami zapełniali gród. Zbiegli się zacni ludzie, aby obradować, iść w pomoc potrzebom kraju: Niemirowie, Załuscy Grzybowski, Buyno, Cieszkowscy bracia: Józef, Ignacy, Paweł, Markowski Feliks, a innych wielu". Z tego grona rekrutowali się przyszli urzędnicy departamentu oraz organizatorzy oddziałów wojskowych i sądów. Władze księstwa w dniu 24 lutego 1810 podjęły decyzję o organizacji na odzyskanych terenach administracji i obowiązywaniu konstytucji Księstwa Warszawskiego. W dniu 17 kwietnia 1810 roku na mocy dekretu królewskiego powstał departament siedlecki na czele z prefektem Grzybowskim. Wśród wielu jego zasług ,obok budowy miejscowej administracji należy wymienić „uporządkowanie spraw stolicy departamentu -Siedlec, a także stworzenie w oparciu o zaufanych urzędników sprawnego wywiadu, który okazał się bardzo skuteczny latem i jesienią 1812 roku podczas walk z wojskami rosyjskimi. Jak pisze A. Chojnacki w oparciu o raporty urzędników prefekt przekazywał do Warszawy na bieżąco informacje „o zagrożeniu, jakie zawisło nad stolicą Księstwa w październiku i listopadzie 1813 roku". Wojska rosyjskie jesienią zajęły Białą, Międzyrzec a następnie Siedlce. Grzybowski oraz część urzędników musiały ewakuować się przez Kielce i Częstochowę do Krakowa. Do Kielc miał wycofać się oddział podpułkownika Józefa Rzodkiewicza. Miejscowy komendant placu podpułkownik Antoni Oborski przeniósł się do Częstochowy, gdzie zmarł zaraziwszy się podczas wizytacji chorych żołnierzy w lazaretach. Grzybowski szybko wrócił do Siedlec i kierował pracami departamentu w latach 1813-1815. W 1813 roku miał w swoim majątku w Kurowicach opiekować się powracającymi z Rosji żołnierzami Wielkiej Armii. Osobiście nie uczestniczył w uroczystościach, jakie w dniu 3 grudnia 1815 roku zorganizowano z okazji pobytu w Węgrowie i Sokołowie powracającego z Kongresu Wiedeńskiego do Petersburga cara Aleksandra I. Po 1815 roku Grzybowski wycofał się z życia politycznego, a pogarszający się stan zdrowia decydował, że często wyjeżdżał na leczenie zagranicę. Zmarł 1824 roku w Warszawie.

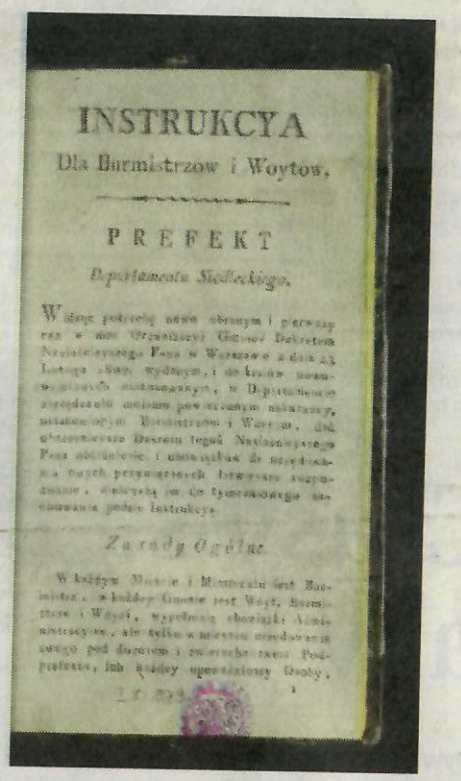
INSTRUKCYA
Dla Burmistrzow i Woytow.
PREFEKT
Departamentu Siedleckiego.
Zasady Ogólne.

Należy mieć nadzieję, że władze Siedlec będą pamiętały o jego zasługach dla miasta i regionu.

DR MIROSŁAW ROGUSKI

Sokół wyleci na poszukiwania

Bajkowy Dzień Dziecka